

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibus Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1602

4. De Iureiurando, cui videtur veritas aliquo modo deesse.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14077

creaturas iuramentum, acerrimè esse obiurgandum: quod si perfiterit in vitio, excommunicandum. Et cap. si quis, eadem causa, & *Questione dicitur: Si quis per creaturam iurauerit, acerrimè castigetur, & iuxta id, quod Synodus dyadicauerit puniatur.* Respondeo, Hieronymum in ea fuisse sententia, vt putauerit in Evangelio prohibuisse Christum Dominum iurare per creaturas, non autem per Deum. Sic enim ait ille, paulò ante dicto loco cap. Considera. 22. quæst. 1. Considera quod Saluator non per Deum iurare prohibuit, sed per celum, & terram, & per Hierosolyam, & per caput tuum: hoc quasi paruulus fuerat lege concessum, vt quo modo victimas Deo immolabant, ne eas immolarent Idolis, sic etiam iurare permitterentur per Deum, non quòd rectè hoc facerent, sed, quòd melius est Deo id exhibere, quàm De manijis. Innocentius quoque III. in cap. ejsi Christus, De Iureiurando, videtur Hieronymi sententiam secutus, his verbis scribens: licet iuramentum prohibuisse Dominus videatur; nunquam tamen per creatorem iurare prohibuit, ne per huiusmodi iuramentum transferretur ad creaturam honorificètia creatoris. Et probat, quia cum in Evangelio præmittatur: Dico vobis, Nolite iurare omnino, statim subiungitur: Neque per celum, & terram, neque per Hierosolyam, neque per caput tuum. Hæc ille.

Cæterum communis est omnium Theologorum sententia, Christum Dominum Matth. 5. non solum iusurandum per creaturas; sed etiam per Deum vetuisse: & certè ea sententia ex his quæ Matth. 5. habentur, planè colligi potest. Ait enim ibi Christus Dominus: Sit sermo vester, Est, est, Non, non, quod autem his abundantius est, à malo est, cum generatim prius dixisset: Nolite iurare omnino. Obijcies. Quare igitur solum proposuit exemplum in Iureiurando per creaturas? Respondeo, duplicem errorem in iureiurando Christum Dominum in Scribis, & Phariseis reprehendere; vnum, quòd putarent mendaciter iurare per Deum, esse lege prohibitum, non autem per creaturas; & inde deducebant, si quis per creaturas iurasset, eum non peccare, si quod iureiurando per creaturas promiserat, minimè præstiffet. Alter error Scribarum, & Phariseorum erat, quòd iurare passim, & pro qualibet re leuissima, & nullius momenti solebant: credebant enim solum in lege prohibitum iurare mendaciter, & propterea dixit Christus, Nolite iurare omnino; id est, In quotidiano, & familiariter sermone nullum penitus iusurandum adhibeatis, siquidem nulla est iurandi necessitas: nec item per creaturas iuretis, sed facis est, si simplici affirmatione, aut negatione semper vtamini. Animaduertendum tamen est, per creaturas posse quempiam dupliciter iurare: Vno modo per eas tanquam numinis, & diuinitatis aliquid habentes: quo pacto Gentiles iurabant per Idola, per Iouem, per Herculem, per Martem: & huiusmodi Iusurandum blasphemiam continet, quoniam quod est Dei proprium, creaturæ tribuitur, nimirum esse omnis veritatis auctorem, testem, & iudicem, qui nec falli omnino, nec fallere possit: & hoc est, quod ius Canonicum prohibet in cap. Clericum, & cap. si quis paulò ante dictis. Altero modo iurat quis per creaturas, nò propter ipsas, sed propter Deum, qui est auctor omnis veritatis, & sanctitatis, quam habent creaturæ: & Iusurandum huiusmodi tantum abest, vt blasphemiam contineat, vt sit etiam religionis opus, & officium, si iu-

retur in veritate, iudicio, & iusticia. Hoc itaque Iusurandum nò simpliciter prohibuit Christus, sicut nec Iusurandum per Deum, sed frequentem vsum iurandi vt ante iam dixi.

Sextò quæritur, An liceat Iusurandum exigere Anabaptiste, quia censent Iusurandum in vniuersum esse in Evangelio prohibitum, inferunt quoque, eos grauissimè peccare, qui iusurandum petunt, siue priuati homines sint, siue Magistratus, & Iudices. At enim illi vehementer falluntur. Iusurandum enim, maximum est remedium expediendarum litium, vt dixit Iurisconsultus in l. 1. ff. de iureiur. & ideo iustissimè sæpius causa controuersæ & litis dirimendæ Magistratus, & Iudices postulant, & rei vel actores alteri deferunt. Iustè quoque in pactis, conuentis, & commercijs exigitur, & interponitur Iusurandum, vt contractarum rerum fides sit firmitior, & certior.

Caput III.

De Iureiurando, cui videtur veritas aliquo modo deesse.

PRIMO quæritur, Quodnam peccatum sit, quando in iureiurando veritas desideratur? Respondeo, communem esse sententiam: Quotiescunque iureiurando, quo quippiam affirmamus, vel negamus, veritatem deesse scimus, lethale crimen contrahimus, siue graue sit, siue leue, & minimum mendacium, quod iureiurando firmamus. Nam pari iniuria Deum afficis, si eum testem arcessis in graui mendacio, aut leui confirmando. Sic Theologi, & Canonici iuris interpretes, & Summistæ. Præterea, qui putat, & credit falsum esse, quod iurat, lethaler delinquit, siue falsum, siue verum sit, quod iurat. Qui item falsum iurat credens esse verum, nisi quam potuit iustam, ac debitam arbitrio boni viri curam, & diligentiam adhibuerit, vt totam rem prius bene cognitam, & perspectam haberet, in lethalem ille culpam incurrit. Qui etiam iurat, dubitans tamen, sit ne falsum, an verum, quod iurat, lethaler peccat, cum se exponat, & obijciat periculo periurij. SI QVAERAS, quando deest veritas iuriurando, quod promissorium vocatur; Respondeo: Quando quis promissionem iureiurando confirmat; cum tamen animus, & voluntas desit id præstandi, quod iurat, mendaciter iurat, quare lethale crimè admittit. QVAERES deinde, an etiam, qui iurando promittit non habes in animo seruare promissum, grauer delinquat, si promissio sit rei leuis, & minima? Respondeo, etiam communem opinionem esse: quem admodum in iureiurando, quo aliquid asseritur, quotiescunque veritas deest, lethaler peccatur; sic etiam cum quippiam aliquis promittendo iurat, nisi statuat promissa persolvere, lethalem contrahit culpam, siue magnum quid, siue paruù polliceatur. Deum enim falsi promissi testem aduocat. Aequalis autem Deo iniuria sit, si eum magna, aut parua promissionis falsæ testem adhibeas.

Secundò quæritur, An qui iureiurando aliquid alteri promittit, cum tamen in animo non habe-

at ei se obligare, vim habeat huiusmodi iusurandum? Respondeo, tribus modis posse quempiam iurando promittere: Aut enim iurat non habens in animo iurare, & huiusmodi iusurandum est fictum, & simulatum: ore enim tantummodo iurat, non corde; ac proinde iusurandi vim non habet per se, quia voluntarium non est: aliunde tamen quatenus quidam actus exterior, potest iurantem alteri obligare, aut ratione offensionis, quæ vocatur scandalum, aut ratione iniuriæ, aut damni subsequenti. Aut iurat quis carens voluntate præstandi id, quod iureiurando promittit; habens tamen in animo iurare, & sese alteri obligare: & de hoc iureiurando inter omnes cõuenit, illud obligationem inducere: ita ut is, qui iurat, stare promissis debeat, quamuis peccauerit carens voluntate perfoluendi promissum. Aut denique quis promittendo iurat, nolens quidem se alteri obligare, sed volens nihilominus iurare. Et de hoc sunt quæ sententiæ: Prima huiusmodi, iurantem ait esse obligatam ei, cui iurãdo promittit. Sic opinantur Caietanus 2.2. *question. 89. articulo. 7. ad 4.* Sot. *libr. 8. de iust. & iure quest. 1. articulo. 7. ad 4.* Conar. in *Quæst. de pãssu in 6. part. 1. §. 4. nu. 2.* Quod præbent, quoniam obligatio natura sua ex iureiurando promanat: nemo autem potest, positus rerum naturis, earum necessarios effectus impedire: ergo cum ex iureiurãdo obligatio necessario nascatur, non est in potestate iurantis eam impedire, aut submouere. Deinde probant à simili: quemadmodum lex, si reuera lata sit à Principe animo, & voluntate cõdendi legem, eo ipso obligationem subditis imponit, sic etiam iusurandum, si interponatur animo iurandi, nequit sua obligatione priuari.

Secunda opinio docet, huiusmodi iusurandum nullo obligationis vinculo deuinire iurantem: quod videntur sentire Angel. *Turamentum. 5. quest. 32.* Gabr. 3. *distinct. 39. quest. 1. articulo. 2. conclus. 5.* Syluester. *Turamentum 4. quest. 19.* Nauarrus in *Manua. ca. 12. num. 38.* Bonau. 3. *distinct. 39. art. 3. quest. 1. & 4. dist. 38. art. 1. quest. 1.* & Richar. d. 4. d. 38. *art. 3. quest. 3. & 3. d. 39. art. 2. quest. 1.* Glossa in *cap. Literaturam. de vot. & vot. redempt.* quod probant à simili: sicut lex conscientias non tenet, nec ligat, nisi voluntate Principis volentis sibi populum obligare; sic nec votum, nec promissio, nec iusurandum vllam obligationem parit, nisi voues, promittens, & iurans velit se Deo, aut homini obstringere, & obligare.

In hac controuersia illud mihi videtur exploratum, & certum in primis, si is, qui iurat, ad iurandum voluntatem habet, & nihil de obligatione cogitat; iureiurando eo ipso se deuinire: & hoc sentio puto esse verissimam Caietani, & Soti sententiam: quoniam ex iureiurando naturaliter, & necessario obligatio profluit nõ impedita aliunde. Si tamen quis iuret voluntatem quidem iurãdi habens, non tamen sese obligandi, incertæ, ac dubiæ quæstionis est, an ex eo iureiurando obligatio maneat, & surgat. Caietanus, & Sotus putant oriri obligationem, ceteri negant. Mihi ita probabilis Caietani, & Soti sententia videtur, vt non iudicet oppositam, quam Syluester, Angelus, Gabriel, & Nauarrus sequuntur, esse quoque probabilem: quoniam voti, promissionis, & iusurandi obligatio proficitur quidem natu-

ra sua ex voto, promissione, & iureiurando; sed id locum habet in eo, qui cum vouet, promittit, aut iurat, contrariam voluntatem non habet: nõ eo ipso, quod quis se alteri obligare non vult, reuocat voluntatem iurãdi, & tunc iusurandum speciem quidem, imaginem, & similitudinem iusurandi gerit, sed reuera iusurandum non est, quoniam is, qui iurat à iureiurando recedit, ita vt iurando nolens se alteri obstringere, perinde se habeat, atque is, qui iurat nolens iurare. In vtroque enim iusurandum habet similitudinem iusurandi, sed re ipsa iusurandum non est: non aliter, ac si Princeps legem ferat, nolens tamen sibi obligare populum, specie quidem, nomine, & similitudine lex esse censetur, re tamen lex non est.

Tertio queritur, An qui dubitat, promissionem iureiurando firmauerit, nec ne. Item, an qui certum quidem nouit se promissioni iusurandum adhibuisse, ambigit tamen habuerit nec ne iurandi voluntatem, iusurandi nexu, & vinculo teneatur? Sotus in *libr. 7. de iust. q. 3. art. 2.* negat ea ratione adductus: *quia in dubijs, inquit, melior est conditio possidentis.* Cum igitur Titius, Verbi gratia; hæsitet, iurauerit nec ne, haberi debet tanquam iureiurando solutus, & liber, ne in dubio libertatem, quam antea habebat, amittat. Idem quoque censet Medina in *sua instruct. Confessorum libr. 1. cap. 4. §. 7.* Mihi tamẽ multo verius videtur oppositum, eum hominem scilicet esse iureiurando deuinctum: quoniam in dubijs, quod tutius est, eligere oportet, ne quis se peccati periculo obijciat. Quemadmodum si quis hæsitet, sit nec ne excommunicatio, vel irregularitate affectus, eo ipso debet se à sacris abstinere: item, si quis dubitet, præbuerit nec ne consensum peccato lethali, eo ipso consenseri debet, cum sacram suorum peccatorum confessionem coram Sacerdote facit. Ea vero præceptio, & regula iuris: *In dubijs melior est conditio possidentis,* locum habet tantummodo in rebus, quæ ad iustitiam pertinent: vt si dubitem, sit nec ne res aliena, quã iam pridem possedi, eam possum iure optimo retinere. Aliud verò est de rebus quæ nihil ad iustitiam spectant, vt secundo libro cap. 19. q. 10. abunde, quantum ego quidem existimo declarauimus. Idem iuris est in eo, qui dubio est animo, obligauerit se nec ne, cum aliquid iureiurando promissit: nam aut dubitationem deponere, & abijcere debet, aut alio qui id facere, ad quod faciendum iureiurando se alteri obligasse dubie putat.

Quarto queritur, An iusurandum, quod frequenter vrbauitatis gratia alteri præstari solet, obligationem pariat? veluti, vnus alteri honorẽ tribuens, iurat per Deum, Non ibo, nisi tu præteris, non ingrediar, non bibam, non transibo, non sedebo, nisi tu id primo feceris. Sunt, qui putant eos, qui hac ratione iurant, iusurandum penitus violare, si contra fecerint. Sed verius est, quod Caiet. 2.2. q. 89. art. 7. *dub. 2.* Sot. *libr. 8. de iust. q. 1. art. 7. Armil. verbo; Turamentum. num. 11.* Tabien. verbo; *iurare. nu. 11.* tradiderunt, eos iusurandi violati reos nõ esse: tum quia eiusmodi iusurandum adhiberi solet sub tacita conditione, ea nimirum, quod ad me attinet, non præcedam, non transibo, nisi tu præcesseris, non tu prior transieris: tum quia iusurandum cedit in honorem, obsequium, & bo-

num alterius: ergo si is, cui iusiurandum præstat, suo iure cedit is, qui iurat, liber, & solutus est ab omni iusiurandi vinculo.

Quintò queritur, De iureiurando dolosè, ac per fraudem in promissionibus adhibito, an qui iurat, debeat uti verbis eo sensu, quo accipiuntur ab eo, cui aliquid iurando promittit; an verò possit ea verba accipere in eù sensum, quem ipse mente, & animo suo concipit. De hac quæstione in c. *Quædamq; arte.* & in c. *Humane artes.* 22. q. 5. Nauar. in *Manua.* c. 12. n. 8. & n. 18. & 19. & in *comment. de hac re,* in c. *humane aures* 22. quæst. 5. Syluest. *iuramentum* 3. q. 2. Angel. *iuramentum* 4. nu. 1. *Sot. lib. 8. de iust. q. 1. art. 7. in 4. argumento.* Tab. *iurare.* q. 13. Quidam ex Nauarro, Syluestro, & Angelo regulam generalem proponunt, Non esse mendacium, quamuis verba significatione ambigua non sint, si sermo noster ex aliqua tacita mētis cogitatione verus reddatur, vtpote si mutua à me petas pecuniam, & eam cum apud me habeam, respondeo me eam nō habere, tacitè animo concipiens, vt eam scilicet tibi mutuo dem: quāuis (inquiunt) sermo exterior nihil ambiguitatis habeat, & absolute significem me eam nō habere, quia tacita mente retineo me eam non habere, vt tibi mutuo dem: ideo (inquiunt) verum est, & nihil iurando peccatur. Quod probant, ex ca. *Humane aures.* 22. q. 5. vbi dicitur: *Humane aures talia verba iudicant, qualia foris sonant. Diuina vero iudicia talia foris audiunt, qualia ex intimis profertur: quia non debet intentio verbis deseruire, sed verba intentioni.* Hęc ibi ex Gregorio. Ex qua regula multa deducūt partim quidem vera, partim verò falsa.

Primò quidem aiunt iurantem, vt à periurio liberetur, non debere accipere verba, quamuis ambigua non sint, in eum sensum, in quem accipit is, cui iusiurandum præstat, sed eo tantummodo sensu, quem ipse mētē tacitè concipit. Deinde, fas esse cuique iureiurando, vt vitam suam conseruet, latroni, tyranno, aut hosti promittere daturum se illi certam pecuniæ quantitatem, cū tamen in animo habeat nullam ei dare; quia tacitus secū dicit, Dabo, si debeo. Item, vxorem quidem adulteram, sed occultam, rogatam à viro de adulterio, posse tuta cōscientia iurare se nullum adulterium commississe, mente cōcipiendo, quod tibi confiteri, & aperire debeam. Præterea, Scholasticos rogatos, an fuerint collocuti cum aliquo ex candidatis cathedram petentibus, posse citra mendacium iurare se non fuisse collocutos, si sermone tantummodo habuerint de his rebus, quæ ad subornandum eos nihil pertinebāt, nam alioqui veritatem confessi, tanquam inhabiles à suffragio ferendo excluderentur. Sic enim iurantes nequaquam mentiuntur, quia mente intelligunt se nihil fuisse locutos, quod statuta prohibeant. Postremò, eum qui venit ex aliquo loco peste minime infecto, qui falsò habetur pro infecto: aut eum, qui per locum peste infectum adeo celeriter transiuit, vt nihil eum pestis attigerit, rogatum à custodibus Urbis, venerit nec ne ex eo loco, tutò citra mendacium iurare se ex eo loco non venire, dummodo intelligat se non venire ex loco pestilenti, aut se nihil mali ex pestilentia loci contraxisse. Hęc omnia ex Nauarro quidam collegerunt, quæ ex parte Syluestro, & Angelus ante tradiderunt *locis citatis.*

Meo tamen iudicio illi regulam ad plura extendunt, & trahunt, quàm par sit, & quàm Nauarrus, Syluester, & Angelus voluerint. Nihil enim tam falsum esse potest, quod non queat ab omni mendacio liberari, si aliquid arbitrato nostro mente tacitum retineamus. Possemus enim, quicquid à nobis petitur, quamuis id apud nos habeamus, diffiteri nos habere, intelligentes, vt demus: quicquid fecerimus, quicquid viderimus, quicquid cogitauerimus, decreuerimus, de eo rogati, possemus absque mendacio dicere, Non fecimus, non vidimus, non cogitauimus, non decreuimus, eo nimirum sensu, vt tibi dicamus, vel quod tibi dicere debeamus. Quare mihi aliud videtur, quod quibusdam regulis subiectis breuiter perstringam.

Prima Regula sit: Si Sacerdos rogetur de his, quæ in sacris peccatorum confessionibus audiuit: potest simpliciter respondendo iurare se nihil scire, nihil audiuisse: quoniam quæ audiuit, ea audiuit, vt Christi Domini, & Sacramenti minister: nec rogatur à iudice, vt ea prodat, & dicat.

Secunda Regula: Si reus à iudice contra, vel præter ius rogetur de crimine occultè patrato, potest tuta conscientia respondendo iurare se illud non commississe, se nihil penitus de eo crimine scire. Ratio vtriusque regulæ non est ea, quam aliqui reddunt, quod liceat nobis cum iuramus, verba accipere nostro sensu, quem facimus ipsi, ac fingimus, non eo, quem audientes intelligunt: sed ea, quia quotiescunque verba sunt significatione ambigua, & cōtra, vel præter ius rogatur, integrum est nobis eo sensu, quem volumus, & concipimus, ea accipere, licet in alio sensu audientes accipiant. Ambiguitas autem in verbis potest ex multis capitibus inesse, nimirum ex significatione, quia sint ad alia multa, & varia significandum imposita. Deinde ex loco, ex tempore, ex persona, ex modo, & ex alijs rei adiunctis, quibus rogatur: quo fit, vt Sacerdos de cuiuspiam delicto rogatus, iure respondeat se nihil scire, quamuis in sacra id pœnitentis confessione cognouerit: quoniam etsi generatim respondeat nihil se scire, ex modo tamen quæstionis sibi propositæ intelligitur, se non rogari de his, quæ in sacra confessione audiuit. Et proinde cum responderet se nihil scire, in eum sensum verba accipiuntur, extra sacram videlicet peccatorum confessionem. Similiter cum quempiam Iudex legitime interrogat de criminibus, secundum iura, intelligitur interrogare de ijs, quæ ad iudicium venire possunt. Ergo cum reus de occultis rogatus, quamuis simpliciter neget se quicquam fecisse, aut nosse, intelligitur de ijs, quæ ad iudicem deferri possunt. Ex qua Regula deducitur, debitorem, qui debitum integrum creditori soluit, in iudicio tamen probare nequit, se in totum soluisse, à iudice coactum, vt iureiurando promittat se soluturum, posse citra mendacium iurare, solutam; & deinde, si non soluat, periurum non esse, quoniam iusiurandum, quo se soluturum promisit, iuxta sententiam à Iudice legitime latam, intelligebatur, nempe, soluturum se, quod creditori debebat; ad hoc enim soluendum Iudex condemnabat. Et proinde quamuis simplici-

ter respondeat, solvam, intelligitur, quod creditori debeo, non quod iam solui. Item, si Titius mutuo accepit à Caio centum, & ea integrè soluit, iniquè tamen in iudicio conuenitur, & rogatur simpliciter, acceperit nec ne mutuo à Caio centum, iurare potest absolue se non accepisse: nam intelligit mutuum esse solutione rescissum, & mutuum non debetur, quod est reddidit, & solutum, vel quia solum rogatur à Iudice de mutuo, quod debet. Eodem modo si accepit centum, & soluit quinquaginta, & repetitur ab eo centum, potest iurare se non accepisse mutuo centum, quia quinquaginta iam soluit, ac reddidit. Pari etiam ratione mulier morti vicina, & Sacerdoti confessa, vel ad iudicium deducta, & coacta iurare se cum marito in posterum victuram; cum tamen id præstare nequeat absque graui sui detrimento, ob occultum coniugij impedimentum, quod vel in confessione aperire commodè, aut in iudicio verum esse probare non potest, tuta conscientia iurat, faciam; nec tamen postea ad id faciendum vllò iure compellitur: nam cum iurauit, faciam, hunc sensum habuit, faciam, quod debeo: aliud enim eam iurare Sacerdos, aut Iudex non cogit.

Tertia Regula: Quoties in conuictu hominum communi, de aliquo rogatur iureiurando adacti, si nobis in eo iniuria inferatur; nobis fas est iurando verbis ambiguis uti, & ea accipere nostro sensu, quem ipsa verba reddere queunt, quamuis ea in audientium animis alium sensum ingenerent. Ob iniuriam enim, quæ nobis infertur, integrum nobis est nostro bono consulere, dummodo ambigè loquamur, ac possint verba sic arte componi, vt reddantur ambigua. Quare libenter concedimus id, quod paulò ante dicebatur de adultera occulta, præter ius à viro rogata; & de eo, qui vt se saluum tueatur, promittit latroni, tyranno, hosti, aut ei, qui ipsum iniquè vexat, & de eo, qui ad portas vrbis rogatur, venerit nec ne ex certo loco, qui falso putatur, peste infectus: qui omnes ambigè respondere queunt, quoniam vel iniuste rogantur, vel verè respondent, prout interrogari iure possunt.

Quarta Regula sit hæc: Si nulla nobis fiat iniuria, nefas est verbis uti ambiguis, nisi eo sensu sit mantur, quem audientes concipiunt: & multo deterius, ac peius est ea in alium sensum accipere, atque audientes accipiunt, qui iure nos rogant.

Quinta Regula: Si reuera verba, quib⁹ utimur, significatione sua, & communi hominum vsu ambigua non sunt, nec habent nisi vnicum tantummodo sensum, ea vsurpare debemus eo sensu, què reddunt, nec licet nobis etiam si contra ius, factq; omne inter rogemur, aliquid mentis cogitatione concipiendo in aliud detorquere, nunquam enim fas est mentiri: ar is mentitur, qui verba aliter accipit, atque ipsa significant.

Caput V.

De iureiurando, cui iustitia deest.

Primo queritur de iureiurando per promissionem incautam, an iusurandum, quod pro-

missionem incautam confirmat, sit ratum, & firmum. De iureiurando incautè interposito in sermone nostro Angel. *iuramentum 5. num. 3. & sequentibus.* Syluest. *iuramentum 2. q. 7. Tabien. iurare. q. 10. n. 12. Nauar. in Manua. ca. 12. nu. 15. 16. 17. Sot. lib. 3. de iust. q. 1. art. 7. in 2. argumento. Respondeo, hoc loco non tractari de iureiurando, quo quippiam temerè, & inconsideratè affirmamus, aut negamus, sed de eo, quo incautè, & temerè, aliquid promittimus.*

In primis igitur, cum quis rem promittit, que aut nullo modo fieri potest, aut saltem is, qui iurat, eam præstare nequit, iusurandum est temerarium, & incautum, & is, qui iurat, lethaliter delinquit, quoniam aut voluntatem habet obligandi se alteri, & præstandi, quod iurat, aut non habet. Si non habeat, mentitur, & proinde in lethalem culpam incurrit, quia mendacium iureiurando confirmat. Si verò habeat, etiam lethaliter peccat, quia iurat se facturum, quod nouit se præstare non posse.

Deinde, qui iurat se facturum aliquid, quod contra lethale crimen fieri nequit, incautè iurat, & lethalem culpam contrahit, siue in animo habeat promissum exsoluere, siue non habeat. Si non habeat, iurando mentitur, & proinde lethali crimine tenetur: Si habeat, nõ quidem mentitur, sed nihilo minus se lethali scelere obstringit: quia voluntatem habet id præstandi, quod lethali crimine suum auctorem commaculat.

Præterea, qui iurat facturum se aliquid, in quo faciendum, peccatum veniale contrahitur, incautum est iusurandum: vt si quis iuret se mendacium iocolum, aut officiosum diciturum, bibiturum, cœnaturum, aut pranfurum plus æquo. **Q**UÆ RE S QUALE, qui sic iurat, peccatum admittit in iurando, vel in seruando iusurandum, lethale ne, an veniale? Respondeo, communem esse opinionem, si voluntatem non habeat præstandi, quod iurat, lethaliter delinquit, quia in iurando mentitur: si verò habeat in animo id facere, quod iurat, non mentitur. Et licet rati sint quidam, eum lethaliter peccare, tum in iurando, tum in seruando iureiurando. Hugo in *cap. in malis. 2. 2. questum. 4. quem ex parte sequitur Angel. iuramentum 5. quest. 2. Verius tamen Syluest. iuramentum 2. quest. 2. & iuramentum 4. quest. 1. Antonin. in part. 2. tit. 3. cap. 4. §. 1. Tabien. iurare, numer. 11. Nauar. cap. 12. numer. 15. Pisan. Monaldus, Rodon. vt citat Syluest. & alij tradiderunt, eum, quo diximus modo iurantem venialem tantummodo culpam contrahere: quoniam sicut in eo faciendum, culpa tantum venialis admittitur: sic is, qui iurat se id facturum voluntate illud præstandi, venialis tantum peccati reus est.*

Si item iuret quis aliquid se facturum contra Euangelicum consilium, veniale peccatum incurrit, quod testantur Caiet. 2. 2. q. 89. artic. 7. ad 2. Sot. lib. 3. de iust. q. 2. artic. 3. conclus. 5. Nauar. cap. 12. numer. 16. Tabien. iuramentum. q. 10. quamuis Angel. iuramentum 5. n. 3. & Sylu. iuramentum. 2. q. 7. & Bonau. 3. d. 39. ar. 6. q. 3. existiment, eum in iurando lethaliter, siue grauius delinquere, vt qui iurat non suscepturum se Religiosum statum, aut sacros Ordines, aut Episcopii munus, & onus, aut sacros ordines, aut non auditurum rem diuinam in diebus profectis. Hoc tamen ita est accipiendum, vt is, qui hac iu-